

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΡΧΕΙΩΝ

**ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΛΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΤΥΠΩΝ
ΟΜΑΔΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ**

ΑΡΧΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΑ ΑΡΧΕΙΑ

Εγκριμένες από την Ετήσια Γενική Συνέλευση στις 24 Αυγούστου 2012

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΑ ΑΡΧΕΙΑ.....	9
ΓΛΩΣΣΑΡΙ	15

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πρόσβαση είναι η διαδικασία η οποία καθιστά εφικτή τη μελέτη των αρχείων, επειδή υφίστανται αφενός η νομική εξουσιοδότηση και αφετέρου τα εργαλεία έρευνας. Από το 1994, το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων (ΔΣΑ) έχει δημοσιεύσει τέσσερα πρότυπα αρχειακής περιγραφής: το ISAD(G) το 1994, το ISAAR(CPF) το 1996, τα ISDF και ISDIAH το 2008. Αυτά τα πρότυπα έχουν εφαρμογή στα εργαλεία έρευνας, το ένα από τα δύο βασικά στοιχεία που επιτρέπουν την πρόσβαση στα αρχεία και έχουν μεταμορφώσει τις πρακτικές περιγραφής. Το κείμενο του *Αρχές για την πρόσβαση στα αρχεία* (Αρχές) επικεντρώνεται στο δεύτερο στοιχείο της πρόσβασης: τη νομική δικαιοδοσία για τη μελέτη των αρχείων.

Το ζήτημα της πρόσβασης στα αρχεία έχει απασχολήσει επί μακρόν το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων. Μετά τις πολιτικές αλλαγές στην Ευρώπη στις αρχές της δεκαετίας του '90, οι Ευρωπαίοι αρχειονόμοι ανέπτυξαν ένα «Σχέδιο για μια προτυποποιημένη ευρωπαϊκή πολιτική πρόσβασης στα αρχεία» το οποίο υιοθέτησε και περιέλαβε στις θέσεις του το ΔΣΑ κατά τη Γενική του Συνέλευση στο Εδιμβούργο το 1997. Ωστόσο, αυτό το σχέδιο αφορά σχεδόν αποκλειστικά στην πρόσβαση στα έγγραφα της δημόσιας διοίκησης και μόνο μία φορά αναφέρεται σε μη-κυβερνητικά αρχεία: «συνιστάται, όποτε είναι δυνατόν, να λαμβάνονται μέτρα έτσι ώστε οι όροι πρόσβασης σε ιδιωτικά αρχεία να συμβαδίζουν με εκείνους που ισχύουν για τα δημόσια αρχεία».

Δύο συμπληρωματικά κείμενα του ΔΣΑ υπογραμμίζουν τη σημασία της πρόσβασης ως βασικό συστατικό της αρχειακής πρακτικής: ο *Κώδικας δεοντολογίας* του 1996 και η *Παγκόσμια διακήρυξη για τα αρχεία* του 2010. Ο *Κώδικας δεοντολογίας* επισημαίνει στα άρθρα 6 και 7:

Άρθρο 6: *Οι αρχειονόμοι προωθούν την ευρύτερη δυνατή πρόσβαση στο αρχειακό υλικό και παρέχουν αμερόληπτες υπηρεσίες σε όλους τους χρήστες.*

Άρθρο 7: *Οι αρχειονόμοι σέβονται και το δικαίωμα της πρόσβασης και το ιδιωτικό απόρρητο και ενεργούν μέσα στα πλαίσια της σχετικής νομοθεσίας.*

Η *Παγκόσμια διακήρυξη για τα αρχεία* επισημαίνει:

τη ζωτική αναγκαιότητα των αρχείων για την αποτελεσματική, υπεύθυνη και διαφανή διαχείριση υποθέσεων, την προστασία των δικαιωμάτων των πολιτών, τη συγκρότηση της ατομικής και συλλογικής μνήμης, την κατανόηση του παρελθόντος, την τεκμηρίωση του παρόντος και την προετοιμασία του μέλλοντος·

αναγνωρίζει ως έναν από τους βασικούς ρόλους των αρχειονόμων:

να καθιστούν δυνατή τη χρήση των τεκμηρίων·

και δηλώνει ότι αναλαμβάνουν τη δέσμευση να συνεργαστούν ώστε:

η πρόσβαση στα αρχεία να είναι ελεύθερη σε όλους, τηρουμένης της σχετικής νομοθεσίας και με σεβασμό στα ατομικά δικαιώματα καθώς και στα δικαιώματα των δημιουργών, των κατόχων και των χρηστών.

Την άνοιξη του 2010, η 'Επιτροπή καλών πρακτικών και προτύπων' του ΔΣΑ ζήτησε από μια μικρή ομάδα αρχειονόμων να εξετάσει το ενδεχόμενο επεξεργασίας ενός κειμένου καλών πρακτικών πάνω στην πρόσβαση του κοινού σε όλα τα αρχεία που παράγονται από τη δημόσια διοίκηση ή μη κυβερνητικούς οργανισμούς. Τα μέλη της 'Ομάδας εργασίας' εκπροσωπούσαν διάφορες αρχειονομι-

κές παραδόσεις: η Trudy Huscamp Peterson (ΗΠΑ), Τμήμα επαγγελματικών ενώσεων, προήδρευε στην Ομάδα με μέλη τους: Sarah Choy (Αρχεία του Νομοθετικού Συμβουλίου του Χονγκ-Κονγκ) ως εκπρόσωπο του Κλάδου Ανατολικής Ασίας (EASTICA)· Victoras Domarkas (Διευθυντή των Κρατικών Αρχείων της Λιθουανίας) ως εκπρόσωπο του Ευρωπαϊκού Κλάδου (EURBICA)· Chido Houbraken (Ολλανδία, σύμβουλο διαχείρισης αρχείων, EURBICA)· Silvia Ninita de Moura Esteveao (Κρατικά Αρχεία της Βραζιλίας), Εταιρεία αρχειονόμων της Λατινικής Αμερικής· Helene Servant (διυπουργική Επιτροπή των Αρχείων της Γαλλίας), EURBICA· Maggie Sharpley (Αρχεία του Εθνικού Πανεπιστημίου της Αυστραλίας), Τμήμα Πανεπιστημιακών αρχείων και αρχείων ερευνητικών ιδρυμάτων (SUV)¹.

Μετά την πρώτη τους συνεδρίαση που πραγματοποιήθηκε στο Παρίσι το Μάιο του 2010, τα μέλη της Ομάδας συνέταξαν δύο βασικά κείμενα: μια διακήρυξη για τις *Αρχές για την πρόσβαση στα αρχεία* και μια τεχνική αναφορά με εισηγήσεις για την εφαρμογή των *Αρχών*. Στη συνέχεια, κάλεσαν τους προέδρους των οργάνων του ΔΣΑ που δεν εκπροσωπούνταν στην 'Ομάδα εργασίας' και συναντούσαν συχνά στα πλαίσια της επαγγελματικής τους δραστηριότητας προβλήματα που συνδέονταν με την πρόσβαση, να ορίσουν έναν εκπρόσωπο που θα μελετούσε το σχέδιο, θα το σχολίαζε και θα συμμετείχε σε μια συνάντηση διαβούλευσης με αντικείμενο τις *Αρχές*, το Φεβρουάριο του 2011 στο Παρίσι. Η 'Συμβουλευτική ομάδα' περιλάμβανε τους Didier Bondue, εκπρόσωπο του Τμήματος αρχείων επιχειρήσεων και εργασίας, Fatoumatta Cisse του Κλάδου Δυτικής Αφρικής (WARBICA), Kim Eberhard του Τμήματος θρησκευτικών και εκκλησιαστικών αρχείων, Soufi Fouad του Αραβικού Κλάδου (ARBICA), Deborah Jenkins του Τμήματος αρχείων αυτοδιοίκησης (SLMT), Jan Lohman του Τμήματος αρχείων διεθνών οργανισμών, Ivan Murambiwa του Κλάδου Νοτιοανατολικής Αφρικής (ESARBICA), Gunther Schefbeck του Τμήματος αρχείων κοινοβουλίων και κομμάτων και τέλος David Sutton του Τμήματος λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών αρχείων. Η 'Συμβουλευτική ομάδα' συμφώνησε ότι το ΔΣΑ θα έπρεπε να υιοθετήσει ένα σύνολο αρχών για την πρόσβαση και έκανε πολυάριθμες υποδείξεις πάνω στα δύο βασικά κείμενα.

Η 'Ομάδα εργασίας' επεξεργάστηκε εκ νέου τα δύο κείμενα, τα διένειμε στα μέλη της 'Συμβουλευτικής ομάδας' και τα διόρθωσε ξανά. Οι επικαιροποιημένες *Αρχές για την πρόσβαση στα αρχεία*, συνοδευόμενες από ένα πρόγραμμα και χρονοδιάγραμμα για τη διοργάνωση μιας γενικής δημόσιας συζήτησης, εξετάστηκαν και υιοθετήθηκαν από το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΣΑ κατά τη συνεδρίασή του το Μάρτιο του 2010. Δεδομένου ότι η πρόσβαση αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα για τις ομάδες των τελικών χρηστών, το πρόγραμμα προέβλεπε την υποβολή του σχεδίου σε αυτές και σε συγγενείς οργανισμούς καθώς και την πρόσκλησή τους για σχολιασμό. Το Εκτελεστικό Συμβούλιο σχολίασε επίσης τις *Αρχές*, το κείμενο των οποίων και τροποποιήθηκε ανάλογα.

Οι *Αρχές* δημοσιοποιήθηκαν τον Αύγουστο του 2011 στο πλαίσιο ενός δημόσιου διαλόγου, ο οποίος έληξε στις αρχές Φεβρουαρίου του 2012. Πέρα από τη δημοσίευση του προσχεδίου του κειμένου στον ιστότοπο του ΔΣΑ και την αποστολή μηνύματος στα μέλη του τον Ιανουάριο του 2012 -το οποίο υπενθύμιζε ότι ήταν ακόμη ανοιχτή η προθεσμία για την υποβολή σχολίων- στάλθηκαν προσκλήσεις υποβολής σχολίων σε περίπου είκοσι τέσσερις οργανισμούς και εταιρείες συγγενών επαγγελμάτων, κυρίως από τον τομέα της έρευνας. Παραλήφθηκαν είκοσι επτά απαντήσεις. Πέντε προέρχονταν από Εθνικά Αρχεία (Βέλγιο, Καναδάς, Ιταλία, Παραγουάη και Ηνωμένο Βασίλειο). Δύο ομάδες παρατηρήσεων στάλθηκαν από ομίλους της Εταιρείας Αμερικανών Αρχειονόμων. Δύο σχόλια προέρχο-

¹ Σημειώνεται ότι τα μέλη της Ομάδας εργασίας συμμετείχαν ατομικά ως ειδικευμένοι επαγγελματίες. Το κείμενο που θέτει τις αρχές της επαγγελματικής πρακτικής δεν αντικατοπτρίζει την επίσημη πολιτική ή τις απόψεις των δημόσιων υπηρεσιών, των ιδρυμάτων ή οργανισμών στους οποίους εργάζονται ή με τους οποίους συνεργάζονται.

νταν από συγγενή επαγγέλματα (τη Διεθνή Ομοσπονδία Βιβλιοθηκών και την Έταιρεία για την ιστορία των εξωτερικών υποθέσεων των ΗΠΑ), καθώς και μια δήλωση της Έταιρείας ιστορικών της σύγχρονης Ιταλίας' η οποία ενσωματώθηκε στα σχόλια της Γενικής Διεύθυνσης των Εθνικών Αρχείων της Ιταλίας. Ανταποκρίθηκε ένα από τα Τμήματα του ΔΣΑ (SUV) καθώς και μια ομάδα έντεκα αφρικανών ιστορικών που έστειλε τις δικές της παρατηρήσεις. Τα υπόλοιπα σχόλια προέρχονταν από αρχειονόμους της Αργεντινής, της Αυστραλίας, της Γαλλίας, της Ισπανίας, της Ελβετίας, των ΗΠΑ και της Ζιμπάμπουε· περιλάμβαναν αρχειονόμους εργαζόμενους σε κρατικά Αρχεία (διαφόρων επιπέδων) και σε πανεπιστήμια. Σε πολλές περιπτώσεις στάθηκε αδύνατο να προσδιοριστεί η χώρα ή το ίδρυμα στο οποίο εργαζόταν ο αποστολέας.

Μετά τη λήξη της προθεσμίας υποβολής σχολίων, η 'Ομάδα εργασίας' διάβασε όλα τα σχόλια και αναδιαμόρφωσε τα κείμενα. Σ' αυτό το σημείο η Ομάδα αποφάσισε ότι θα προκαλούσε σύγχυση σε ορισμένους αναγνώστες η ενσωμάτωση των *τεχνικών οδηγιών* στις *Αρχές*. Πρότεινε λοιπόν τη δημοσίευση των *τεχνικών οδηγιών* χωριστά, ως ένα κείμενο που θα διευκολύνει την εφαρμογή των *Αρχών* από τη στιγμή που αυτές θα υιοθετούνταν. Οι αναθεωρημένες *Αρχές* στάλθηκαν στο Εκτελεστικό Συμβούλιο προς εξέταση κατά τη συνεδριάσή του την άνοιξη του 2012. Τα σχόλια της Επιτροπής Προγραμματισμού και του Εκτελεστικού Συμβουλίου στάλθηκαν στην 'Ομάδα εργασίας' και το κείμενο επικαιροποιήθηκε εκ νέου.

Το τελικό κείμενο των *Αρχών για την πρόσβαση στα αρχεία* περιλαμβάνει δέκα αρχές, καθεμιά από τις οποίες συνοδεύεται από επεξηγηματικό κείμενο. Οι *Αρχές* και τα σχόλια συναποτελούν δήλωση θέσεων αρχειονομικής πρακτικής. Οι *Αρχές* συνοδεύονται από σύντομο γλωσσάρι.

Τα μέλη της 'Ομάδας εργασίας' αναγνωρίζουν ότι οι περισσότερες κυβερνήσεις και πολυάριθμα ιδρύματα διαθέτουν μια πλούσια ιστορία στο ζήτημα διαχείρισης της πρόσβασης. Γι' αυτά τα αρχειακά ιδρύματα, η παρούσα δήλωση θέσεων αρχειονομικής πρακτικής έρχεται να προστεθεί σε ήδη υφιστάμενες διαδικασίες, επιτρέποντας στους αρχειονόμους να συγκρίνουν τις δικές τους πρακτικές με ένα εξωτερικό σημείο αναφοράς και να τις ενδυναμώσουν, αν και όπου χρειάζεται. Σε ιδρύματα στα οποία οι πρακτικές διάθεσης είναι αναποτελεσματικές ή αμφισβητούμενες, το κείμενο που θέτει τις αρχές της αρχειονομικής πρακτικής λειτουργεί ως κατευθυντήρια γραμμή για την αναθεώρηση ή την αναμόρφωση των διαδικασιών. Τα μέλη της 'Ομάδας εργασίας' θεωρούν τις *Αρχές* ως μια σθεναρή έκφραση επαγγελματικής πρακτικής, ευεργετική για το επάγγελμα του αρχειονόμου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα αρχεία διατηρούνται για να χρησιμοποιηθούν από τις τωρινές και τις μέλλουσες γενεές. Η υπηρεσία διάθεσης των αρχείων συνδέει τα Αρχεία με το κοινό· παρέχει πληροφορίες στους χρήστες για το ίδρυμα και τις συλλογές που διαθέτει· επηρεάζει την απόφαση του κοινού αν θα εμπιστευθεί το προσωπικό του ιδρύματος και την ποιότητα των υπηρεσιών που παρέχει ή όχι. Οι αρχειονόμοι υποστηρίζουν την ελεύθερη πρόσβαση αλλά αποδέχονται τους περιορισμούς που προέρχονται από τη νομοθεσία ή άλλους κανονισμούς, από τη δεοντολογία ή τις απαιτήσεις των δωρητών αρχείων. Όταν οι περιορισμοί πρόσβασης είναι αναπόφευκτοι, πρέπει να είναι σαφείς και περιορισμένης εμβέλειας ως προς το εύρος και τη χρονική διάρκεια. Οι αρχειονόμοι προτρέπουν τους υπεύθυνους να διατυπώνουν σαφείς εντολές και όρους πρόσβασης που διέπονται από συνέπεια και ομοιογένεια. Σε περίπτωση όμως απουσίας ξεκάθαρων κατευθυντήριων γραμμών, οι αρχειονόμοι παρέχουν τη δέουσα πρόσβαση λαμβάνοντας υπόψη την επαγγελματική δεοντολογία, την αμεροληψία, την ίση μεταχείριση και τις νομικές προϋποθέσεις. Οι αρχειονόμοι φροντίζουν ώστε οι περιορισμοί να εφαρμόζονται δίκαια και εύλογα, αποτρέπουν την μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση σε προστατευμένα αρχεία και παρέχουν τη μεγαλύτερη δυνατή πρόσβαση στα αρχεία ελέγχοντας τους περιοριστικούς όρους και αίροντας το ταχύτερο όσους από αυτούς παύουν να ισχύουν. Οι αρχειονόμοι τηρούν τις *Αρχές για την πρόσβαση στα αρχεία* στη διατύπωση και την εφαρμογή των πολιτικών πρόσβασης.

Στόχος των Αρχών για την πρόσβαση στα αρχεία

Οι *Αρχές για την πρόσβαση στα αρχεία* παρέχουν στους αρχειονόμους ένα έγκυρο και παγκόσμιο σημείο αναφοράς το οποίο τους επιτρέπει να σταθμίσουν τις υπάρχουσες πολιτικές και πρακτικές πρόσβασης καθώς και ένα πλαίσιο για την ανάπτυξη νέων ή την τροποποίηση υφιστάμενων κανονισμών πρόσβασης.

Πεδίο εφαρμογής των Αρχών για την πρόσβαση στα αρχεία

Οι *Αρχές για την πρόσβαση στα αρχεία* καλύπτουν τόσο το δικαίωμα πρόσβασης του κοινού όσο και τις ευθύνες των αρχειονόμων όσον αφορά την παροχή πρόσβασης στα αρχεία και στις πληροφορίες που τα αφορούν.

Οι *Αρχές* αναγνωρίζουν ότι η διαχείριση της πρόσβασης μπορεί επίσης να σημαίνει περιορισμούς πρόσβασης, λαμβανομένων υπ' όψη των πληροφοριών που περιέχονται στα αρχεία.

Εξάλλου οι *Αρχές* αναγνωρίζουν ότι σε ορισμένες χώρες αρκετοί νόμοι κωδικοποιούν όρους πρόσβασης οι οποίοι είναι αντιφατικοί μεταξύ τους. Αυτό ισχύει τόσο για τη νομοθεσία που αφορά τα αρχεία που βρίσκονται στη φύλαξη κρατικών ιδρυμάτων όσο και εκείνη που αναφέρεται σε αρχεία ιδιωτικών και μη-κυβερνητικών οργανισμών.

Οι *Αρχές* ισχύουν τόσο για τα κρατικά όσο και τα μη-κρατικά Αρχεία. Δημόσιοι και ιδιωτικοί αρχειακοί φορείς ενδέχεται να εφαρμόσουν τις *Αρχές* με διαφορετικό τρόπο.

Οι *Αρχές* θεωρούν δεδομένο ότι οι αρχειονόμοι ενεργοποιούνται για τη μεταφορά των διατηρητέων στο διηλεκές αρχείων στους αρμόδιους για τη φύλαξή τους φορείς, όπου είναι ευκολότερα προσβάσιμοι στο κοινό από ότι αν παραμείνουν στους φορείς παραγωγής τους.

Οι *Αρχές* δεν καλύπτουν τις γενικότερες διαδικασίες διάθεσης προς μελέτη και τους κανόνες παροχής υπηρεσιών ούτε τα ζητήματα των απαιτούμενων πόρων για την εφαρμογή των *Αρχών*.

Οι Αρχές δεν καλύπτουν θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας, στο βαθμό που η διάθεση προς μελέτη τεκμηρίων που υπόκεινται σε πνευματικά δικαιώματα επιτρέπεται, ακόμη και αν τα αντίγραφα υπόκεινται στους κανονισμούς περί πνευματικών δικαιωμάτων. Ταυτόχρονα, οι Αρχές αναγνωρίζουν ότι η ανάγκη προστασίας των πρωτοτύπων από τις φθορές της συχνής χρήσης μπορεί να προκαλέσει περιορισμούς στην άμεση πρόσβαση σε αυτά· ωστόσο οι αρχειονόμοι οφείλουν να διαθέτουν τις πληροφορίες που περιέχονται στα εν λόγω τεκμήρια.

Κάθε Αρχή συνοδεύεται από ένα σχόλιο· στο σύνολό τους οι αρχές και τα σχόλια αποτελούν τις Αρχές για την πρόσβαση στα αρχεία.

Αρμοδιότητες για την εφαρμογή των Αρχών για την πρόσβαση στα αρχεία

Οι αρχειακοί φορείς προτρέπονται να συγκρίνουν με τις Αρχές την πολιτική πρόσβαση που εφαρμόζουν και να υιοθετήσουν τις Αρχές ως έναν επαγγελματικό οδηγό για την πρόσβαση στα αρχεία που έχουν στη φύλαξή τους.

Την κύρια ευθύνη για την εφαρμογή των Αρχών, την έχουν οι διοικήσεις, οι αρχειονόμοι, οι δωρητές και το προσωπικό των φορέων που παραδίδουν το αρχειακό τους υλικό σε αρχειακά ιδρύματα.

☆ Ένα πρόσωπο σε κάθε αρχειακό φορέα ή στην προϊσταμένη του αρχή πρέπει να έχει τη βασική ευθύνη του προγράμματος πρόσβασης. Αυτό το πρόσωπο (ή η ομάδα προσώπων) πρέπει να έχει επαρκή αρμοδιότητα τόσο για τη διάθεση της πληροφορίας την κατάλληλη στιγμή όσο και για την ασφαλή προστασία της. Οι διευθύνοντες του αρχειακού φορέα έχουν την ευθύνη υποστήριξης του υφιστάμενου προγράμματος πρόσβασης, της κατάλληλης χρηματοδότησής του και των μέτρων που πρέπει να λαμβάνονται ώστε το προσωπικό να διαθέτει την ανάλογη επαγγελματική κατάρτιση και τα απαραίτητα μέσα για να εκπληρώνει τα καθήκοντά του αποδοτικά και προς το συμφέρον των χρηστών, των αρχείων, των παραγωγών του και των δωρητών.

☆ Οι αρχειονόμοι έχουν την ευθύνη για το σχεδιασμό, την εφαρμογή και τη συντήρηση των συστημάτων ελέγχου της πρόσβασης. Όλα τα μέλη του προσωπικού πρέπει να κατανοήσουν τις βασικές αρχές της πρόσβασης, την ανάγκη της ασφαλούς διαχείρισης του υλικού με περιορισμούς πρόσβασης και την υποχρέωση να μην κοινοποιούν πληροφορίες παρά μόνον αν η δημοσιοποίησή τους έχει εγκριθεί μέσα από νόμιμες διαδικασίες. Οι αρχειονόμοι που συμμετέχουν στα αποφασιστικά όργανα θα πρέπει να έχουν επαρκή γνώση του νομοθετικού πλαισίου και των πρακτικών πρόσβασης καθώς και των αναγκών των χρηστών. Οι αρχειονόμοι οφείλουν να συμβάλλουν στην κατάρτιση των νέων μελών του προσωπικού στη λειτουργία του συστήματος διάθεσης της πληροφορίας, στο βαθμό που αυτό συμπεριλαμβάνεται στα καθήκοντά τους.

☆ Οι δωρητές και το προσωπικό των φορέων παραγωγής που είναι επιφορτισμένο με την παράδοση των αρχείων σε ένα αρχειακό ίδρυμα, αναγνωρίζουν ότι τα αρχεία διατηρούνται με σκοπό τη διάθεσή τους στο κοινό. Αν ορισμένες πληροφορίες πρέπει να αποκλειστούν από την ελεύθερη πρόσβαση για κάποια χρονική περίοδο, έχουν την υποχρέωση να υποδείξουν με σαφήνεια ποιες είναι αυτές οι πληροφορίες, την αιτιολογία του περιορισμού πρόσβασης και τη χρονική του διάρκεια. Οι δωρητές και το προσωπικό των φορέων παραγωγής συνδιαλέγονται με τους αρχειονόμους σε πνεύμα συνεργασίας και αμοιβαίας εμπιστοσύνης.

Το πρόγραμμα πρόσβασης [πρέπει να] υποστηρίζεται από νομικούς, πληροφορικούς, ειδικούς σε θέματα ασφάλειας και αποχαρκτηρισμού. Οι νομικοί θα πρέπει να κατανοήσουν τις βασικές αρχές της διαχείρισης αρχείων και να συνδράμουν τον αρχειακό φορέα καθώς ισορροπεί ανάμεσα στις

ανάγκες του ιδρύματος και τις αξιώσεις των χρηστών, μέσα στα πλαίσια της ισχύουσας νομοθεσίας. Οι διαχειριστές πληροφοριακών συστημάτων οφείλουν να εξασφαλίζουν αφενός ότι το σύνολο της τεκμηρίωσης είναι ακριβές, επαρκές και διαθέσιμο στους αρχειονόμους και τους χρήστες σε πρώτη ζήτηση και αφετέρου ότι το ευαίσθητο υλικό είναι επαρκώς προστατευμένο από μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση. Το προσωπικό ασφαλείας είναι υπεύθυνο για την ασφαλή και ελεγχόμενη πρόσβαση στα αρχειοστάσια, με ιδιαίτερη φροντίδα για τους χώρους όπου φυλάσσεται αρχειακό υλικό που υπόκειται σε περιορισμούς πρόσβασης. Οι ειδικοί αποχαρακτηρισμού, ιδιαίτερα όσοι εργάζονται σε φορείς οι οποίοι παράγουν τεκμήρια που ενδέχεται να αποχαρακτηριστούν, οφείλουν να παρέχουν έγκυρη και έγκαιρη επανεξέταση αυτών των τεκμηρίων.

Σημείωση: στο κείμενο των Αρχών, η μορφή της λέξης 'αρχεία' αναφέρεται στις συλλογές ενός αρχειακού φορέα ενώ η μορφή 'Αρχεία' στον ίδιο τον φορέα.

ΑΡΧΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΑ ΑΡΧΕΙΑ

1. Το κοινό έχει το δικαίωμα πρόσβασης στα αρχεία των δημόσιων οργανισμών. Τόσο οι κρατικοί όσο και οι ιδιωτικοί φορείς θα πρέπει να διαθέτουν τα αρχεία τους όσο το δυνατόν πιο ελεύθερα.

Η πρόσβαση στα αρχεία της δημόσιας διοίκησης είναι ουσιαστική για μια ενημερωμένη κοινωνία. Η δημοκρατία, η δυνατότητα λογοδοσίας της διοίκησης, η χρηστή διακυβέρνηση και οι κοινωνικές δεσμεύσεις απαιτούν μια νομική εγγύηση ότι οι πολίτες έχουν πρόσβαση στα αρχεία των δημόσιων οργανισμών, όσα παράγονται από κρατικές υπηρεσίες, τοπικές αυτοδιοικήσεις, αυτόνομες αρχές, διυπουργικούς φορείς και οποιοδήποτε άλλο οργανισμό, φυσικό ή νομικό πρόσωπο επιτελεί δημόσιο λειτουργήμα ή χρηματοδοτείται από δημόσιες δαπάνες. Όλα τα αρχεία των δημόσιων οργανισμών είναι ανοιχτά στο κοινό εκτός αν υπόκεινται σε εξαίρεση νομικά κατοχυρωμένη.

Δημόσιοι ή ιδιωτικοί αρχειακοί φορείς οι οποίοι διατηρούν ιδιωτικά αρχεία, δεν έχουν τη νομική υποχρέωση να ανοίξουν τα αρχεία αυτά σε εξωτερικούς χρήστες, παρά μόνον αν υφίσταται ειδική νομοθεσία, νομική απαίτηση ή κανονισμός που τους επιβάλλει αυτή την υποχρέωση. Ωστόσο, πολλά ιδιωτικά Αρχεία έχουν στην κατοχή τους αρχεία ιδιωτικών φορέων και προσωπικά αρχεία τα οποία έχουν σημαντική αξία για την κατανόηση της κοινωνικής, οικονομικής, θρησκευτικής, συλλογικής και προσωπικής ιστορίας καθώς και για την εξέλιξη της σκέψης και την υποστήριξη της πρόοδου. Οι αρχειονόμοι που εργάζονται σε ιδιωτικά Αρχεία και διαχειρίζονται τα αρχεία του, προτρέπουν τις διοικήσεις τους να παρέχουν ελεύθερη πρόσβαση στις συλλογές τους, ιδιαίτερα αν η δημοσιοποίηση αυτών των αρχείων προάγει την προστασία δικαιωμάτων ή εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον. Οι αρχειονόμοι τονίζουν ότι το άνοιγμα των αρχείων του ιδρύματος συμβάλλει στη διαφάνεια και την αξιοπιστία του, βοηθά στην κατανόηση της μοναδικής ιστορίας του ιδρύματος από το κοινό, προβάλλει την κοινωνική συμβολή του, διευκολύνει το ίδρυμα να εκπληρώσει την κοινωνική του ευθύνη για διάχυση πληροφοριών προς όφελος του κοινού και βελτιώνει την εικόνα του ιδρύματος.

2. Τα αρχειακά ιδρύματα γνωστοποιούν την ύπαρξη των αρχείων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που δεν είναι προσβάσιμα, και κοινοποιούν τους περιορισμούς που διέπουν την πρόσβαση σε αυτά.

Οι χρήστες πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να εντοπίζουν τον αρχειακό φορέα στον οποίο φυλάσσεται αρχειακό υλικό που τους ενδιαφέρει. Οι αρχειονόμοι παρέχουν δωρεάν τις βασικές πληροφορίες για τον φορέα τους και τις συλλογές του. Ενημερώνουν το κοινό για τους γενικούς όρους χρήσης των αρχείων σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, την πολιτική και τους κανονισμούς του ιδρύματος. Φροντίζουν ώστε οι περιγραφές των συλλογών τους να είναι επικαιροποιημένες, ακριβείς και σύμφωνες με τα διεθνή πρότυπα περιγραφής ώστε να διευκολύνεται η πρόσβαση. Οι αρχειονόμοι κοινοποιούν στους χρήστες τις προσωρινές περιγραφές των αρχείων, αν δεν έχουν συνταχθεί ακόμη οι οριστικές, με την επιφύλαξη να τηρείται η ασφάλεια των αρχείων και να μην παραβιάζονται οι ενδεχόμενοι περιορισμοί πρόσβασης.

Οι αρχειακοί φορείς που παρέχουν ελεύθερη πρόσβαση σε οποιοδήποτε ποσοστό των συλλογών τους, δημοσιοποιούν μια πολιτική πρόσβασης. Οι αρχειονόμοι εκκινούν από τη θέση ότι η πρόσβαση στα αρχεία είναι ελεύθερη· αν υφίστανται περιορισμοί, φροντίζουν να καταγράφονται με σαφήνεια ώστε να τους κατανοεί το κοινό και να εφαρμόζονται με συνέπεια.

Οι χρήστες έχουν το δικαίωμα να γνωρίζουν αν μια συγκεκριμένη σειρά, φάκελος ή τεκμήριο εξακολουθεί να υπάρχει, ακόμη και αν δεν είναι προσβάσιμο προς το παρόν, ή αν έχει καταστραφεί. Οι αρχειονόμοι δημοσιοποιούν το γεγονός ότι υπάρχουν μη προσβάσιμα αρχεία ή φάκελοι μέσω ακριβών περιγραφών και ενδείξεων διαλογής ή ηλεκτρονικών σελιδοδεικτών. Οι αρχειονόμοι παρέχουν όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες για το μη προσβάσιμο αρχειακό υλικό, στις οποίες περιλαμβάνονται οι λόγοι των περιορισμών πρόσβασης και οι ημερομηνίες επανεξέτασης των περιορισμών ή διαθεσιμότητας του υλικού, εφόσον οι παραπάνω περιγραφές δεν αποκαλύπτουν τις προστατευμένες πληροφορίες και δεν παραβιάζουν κάποιο δεσμευτικό νόμο ή κανονισμό.

3. Οι αρχειακοί φορείς υιοθετούν μια ενεργητική στάση όσον αφορά την πρόσβαση στα αρχεία.

Οι αρχειονόμοι έχουν την επαγγελματική ευθύνη να προάγουν την πρόσβαση στα αρχεία. Δημοσιοποιούν τις πληροφορίες για τα αρχεία με κάθε πρόσφορο μέσο, μεταξύ των οποίων το Διαδίκτυο και οι ηλεκτρονικές και έντυπες εκδόσεις, τα προγράμματα δημόσιας προβολής, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και τα προγράμματα εκπαιδευτικών και πολιτιστικών δράσεων. Ενημερώνονται διαρκώς για την εξέλιξη των τεχνολογιών πληροφόρησης και χρησιμοποιούν όσες είναι διαθέσιμες και αποδοτικές για την προώθηση της γνώσης των αρχείων. Οι αρχειονόμοι συνεργάζονται με άλλα Αρχεία και φορείς για την προετοιμασία τοπογραφικών ευρετηρίων, οδηγών, αρχειακών διαδικτυακών πυλών και σημείων πρόσβασης ώστε να διευκολύνουν τους χρήστες στον εντοπισμό των τεκμηρίων που αναζητούν. Δημοσιοποιούν με δυναμικό τρόπο το αρχειακό υλικό που παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον για το κοινό μέσω δημοσιεύσεων, ψηφιοποίησης, παροχής σχετικών πληροφοριών στον ιστότοπο του ιδρύματος ή συμμετέχοντας σε εκδοτικά προγράμματα τρίτων.

4. Οι αρχειακοί φορείς φροντίζουν ώστε οι περιορισμοί πρόσβασης να είναι σαφείς και να προσδιορίζεται η χρονική τους διάρκεια, να βασίζονται στη σχετική νομοθεσία, να αναγνωρίζουν το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής και να σέβονται τα δικαιώματα των κατόχων ιδιωτικών αρχείων.

Οι αρχειονόμοι παρέχουν τη μεγαλύτερη δυνατή πρόσβαση στα αρχεία αλλά αναγνωρίζουν και αποδέχονται την αναγκαιότητα επιβολής ορισμένων περιορισμών πρόσβασης. Οι περιορισμοί επιβάλλονται από τη νομοθεσία, από την πολιτική του φορέα ή από κάποιο δωρητή. Οι αρχειονόμοι φροντίζουν ώστε η πολιτική και οι κανονισμοί πρόσβασης του φορέα τους να δημοσιοποιούνται ώστε οι περιορισμοί και η αιτιολογία τους να είναι σαφείς για το κοινό.

Οι αρχειονόμοι προσπαθούν να μειώσουν τους περιορισμούς πρόσβασης σε εκείνους που επιβάλλονται από τη νομοθεσία ή από συγκεκριμένες περιστάσεις κατά τις οποίες η ζημία του ατομικού ή δημοσίου συμφέροντος που θα προκληθεί από το άμεσο άνοιγμα θεωρείται περισσότερο επιβλαβής από την προσωρινή διατήρηση του περιορισμού. Οι περιορισμοί επιβάλλονται για ορισμένο χρόνο: είτε για συγκεκριμένη χρονική διάρκεια είτε μέχρι να συμβεί ένα προσδιορισμένο γεγονός, όπως ο θάνατος ενός προσώπου.

Οι γενικοί περιορισμοί εφαρμόζονται στο σύνολο των αρχειακών συλλογών ανάλογα με το είδος του αρχειακού φορέα, καλύπτουν την προστασία της ιδιωτικής ζωής και των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων, την ασφάλεια, ανακριτικές πληροφορίες ή διαδικασίες επιβολής του νόμου, το ε-

μπορικό απόρρητο και την εθνική ασφάλεια. Η έκτασή τους και η χρονική τους διάρκεια πρέπει να είναι σαφείς και δημοσιοποιημένες.

Οι ειδικοί περιορισμοί εφαρμόζονται αποκλειστικά σε συγκεκριμένο αρχειακό υλικό του φορέα και ισχύουν για προκαθορισμένη χρονική διάρκεια. Μία σαφής δήλωση των ειδικών περιορισμών πρόσβασης περιλαμβάνεται στην δημόσια αρχειακή περιγραφή των τεκμηρίων που υπόκεινται σε αυτούς.

Η πρόσβαση σε ιδιωτικά και προσωπικά αρχεία που έχουν περιέλθει ως δωρεά στον αρχειακό φορέα, διέπεται από τους όρους που έχουν καθοριστεί στο έγγραφο πρόσκτησης· αυτό μπορεί να έχει τη μορφή δωρεάς, διαθήκης ή αλληλογραφίας. Οι αρχειονόμοι διαπραγματεύονται και αποδέχονται τους περιορισμούς πρόσβασης που τίθενται από τους δωρητές εφόσον αυτοί είναι σαφείς, χρονικά περιορισμένοι και μπορούν να εφαρμοστούν με αποδεκτούς όρους.

5. Τα τεκμήρια διατίθενται προς μελέτη σε συνθήκες ισότητας και δικαιοσύνης.

Οι αρχειονόμοι παρέχουν στους χρήστες πρόσβαση στα αρχεία με όρους ισότητας, δικαιοσύνης, εγκαίρως και χωρίς διακρίσεις. Διάφορες κατηγορίες χρηστών μελετούν τα αρχεία και οι κανονισμοί πρόσβασης μπορεί να διαφοροποιούνται μεταξύ αυτών των κατηγοριών (λόγου χάρη το ευρύ κοινό, υιοθετημένα παιδιά που αναζητούν πληροφορίες για τους βιολογικούς τους γονείς, ιατρικοί ερευνητές που ψάχνουν στατιστικές πληροφορίες από φακέλους νοσοκομείων, θύματα παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων). Οι κανονισμοί πρόσβασης εφαρμόζονται ισότιμα για όλους τους ερευνητές της ίδιας κατηγορίας χωρίς διακρίσεις. Όταν ένα προστατευμένο τεκμήριο επανεξετάζεται-αποχαρακτηρίζεται και παρέχεται προς μελέτη σε ένα μέλος του ευρύτερου κοινού, εφεξής είναι διαθέσιμο σε όλους με τους ίδιους όρους και προϋποθέσεις.

Οι αποφάσεις διάθεσης λαμβάνονται όσο το δυνατόν ταχύτερα μετά την παραλαβή του αιτήματος πρόσβασης. Φάκελοι δημόσιων οργανισμών στους οποίους η πρόσβαση είχε επιτραπεί στο κοινό πριν από τη μεταφορά τους σε αρχειακό φορέα -εκτός από εκείνους που κοινοποιήθηκαν με παράνομα ή μη εξουσιοδοτημένα μέσα- παραμένουν ανοιχτοί μετά την εισαγωγή τους, ανεξάρτητα από το περιεχόμενό τους, τη μορφή τους ή τη χρονολογία τους. Εάν μέρος μόνο των πληροφοριών που περιέχει ένα τεκμήριο έχει δημοσιευθεί ή είναι εύκολα διαθέσιμο στο κοινό, η πρόσβαση σε αυτό παραμένει ελεύθερη και μετά την εισαγωγή· οι προστατευμένες πληροφορίες υπόκεινται στις κανονικές διαδικασίες που προβλέπει η πολιτική πρόσβασης. Οι αρχειονόμοι ενθαρρύνουν τη λήψη νομοθετικών ή κανονιστικών μέτρων που στοχεύουν στο υπεύθυνο άνοιγμα των αρχείων και δεν υποστηρίζουν προσπάθειες για απαγόρευση της πρόσβασης σε πληροφορίες που ήταν προηγουμένως προσβάσιμες, είτε με τον εκ νέου χαρακτηρισμό τους είτε με την εντολή καταστροφής του αρχειακού υλικού.

Οι ιδιωτικοί αρχειακοί φορείς παρέχουν στους χρήστες ισόνομη πρόσβαση στις συλλογές τους· ωστόσο, οι συμφωνίες με δωρητές, οι απαιτήσεις ασφάλειας του ιδρύματος και οι δεσμεύσεις που προκύπτουν μπορεί να αναγκάσουν τους αρχειονόμους να θεσπίσουν διακρίσεις μεταξύ των ερευνητών. Τα κριτήρια που χρησιμοποιεί ένα ιδιωτικό αρχειακό ίδρυμα για να προσδιορίσει την επιλεκτική πρόσβαση διατυπώνονται στη δημοσιοποιημένη πολιτική πρόσβασης του ιδρύματος· οι αρχειονόμοι προτρέπουν τον φορέα τους να περιορίσει αυτές τις εξαιρέσεις όσο το δυνατόν περισσότερο.

6. Οι αρχειακοί φορείς εγγυώνται ότι τα θύματα σοβαρών εγκλημάτων σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο έχουν πρόσβαση σε αρχεία που παρέχουν τις απαραίτητες αποδείξεις για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τεκμηριώνουν την παραβίασή τους, έστω και αν αυτά τα τεκμήρια δεν είναι προσβάσιμα στο ευρύ κοινό.

Η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα στις *Επικαιροποιημένες αρχές για την προστασία και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω της μάχης κατά της ατιμωρησίας (2005)* διακηρύσσει ότι τα θύματα σοβαρών εγκλημάτων του διεθνούς δικαίου -και οι οικογένειές τους- έχουν το δικαίωμα να μάθουν την αλήθεια σχετικά με την παραβίαση των δικαιωμάτων τους. Οι Αρχές τονίζουν το ζωτικό ρόλο που παίζει η πρόσβαση στα αρχεία για την αποκάλυψη της αλήθειας, τη λογοδοσία για την παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τη διεκδίκηση επανορθώσεων αλλά και την υπεράσπιση απέναντι σε κατηγορίες παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι Αρχές επισημαίνουν ότι κάθε πολίτης έχει το δικαίωμα να γνωρίζει αν το όνομά του αναφέρεται σε κρατικά αρχεία και, σε περίπτωση που αναφέρεται, να αμφισβητήσει την αξιοπιστία των πληροφοριών που τον αφορούν υποβάλλοντας στον αρχειακό φορέα μια δήλωση· η δήλωση αυτή, με τη φροντίδα των αρχειονόμων, θα συνοδεύει στο εξής τον φάκελο στον οποίο αναφέρεται το όνομά του, κάθε φορά που διατίθεται προς μελέτη.

Οι αρχειακοί φορείς έχουν στην κατοχή τους και διατηρούν τις αποδείξεις που είναι απαραίτητες για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή την αμφισβήτηση της παραβίασής τους στις περιπτώσεις που έχουν διαπραχθεί σοβαρά εγκλήματα του διεθνούς δικαίου. Στα πρόσωπα που επιθυμούν να μελετήσουν αρχεία για λόγους που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα, παρέχεται η πρόσβαση, ακόμη και αν αυτά είναι κλειστά για το ευρύ κοινό. Το δικαίωμα πρόσβασης για λόγους προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει εφαρμογή στα δημόσια αρχεία και, στο μέτρο του δυνατού, στα ιδιωτικά αρχεία.

7. Οι χρήστες έχουν το δικαίωμα έφεσης σε περίπτωση απόρριψης του αιτήματος πρόσβασης.

Κάθε αρχειακός φορέας διαθέτει μια σαφή πολιτική και διαδικασία εξέτασης των εφέσεων μετά από μια πρώτη άρνηση πρόσβασης. Όταν ένα αίτημα πρόσβασης απορρίπτεται, οι λόγοι της άρνησης διατυπώνονται γραπτά, με σαφήνεια και αποστέλλονται στον αιτούντα το ταχύτερο. Οι ερευνητές που λαμβάνουν αρνητική απάντηση σε αίτημα πρόσβασης ενημερώνονται για το δικαίωμα έφεσης, τον τρόπο και την προθεσμία υποβολής της.

Όσον αφορά τα δημόσια Αρχεία, μπορεί να διαθέτουν διαβαθμίσεις εφέσεων, όπως μια πρώτη εσωτερική επανεξέταση και μια έφεση σε δεύτερο βαθμό ενώπιον μιας ανεξάρτητης και αμερόληπτης θεσμοθετημένης Αρχής. Για τα ιδιωτικά Αρχεία, η διαδικασία έφεσης μπορεί να είναι εσωτερική αλλά θα πρέπει να ακολουθεί την ίδια γενική κατεύθυνση.

Οι αρχειονόμοι που συμμετέχουν στη διαδικασία έφεσης σε πρώτο βαθμό, παρέχουν στους αρμόδιους που εξετάζουν το θέμα τις απαραίτητες πληροφορίες αλλά δεν συμμετέχουν στην απόφαση επί της έφεσης.

8. Οι αρχειακοί φορείς φροντίζουν ώστε οι λειτουργικές δυσχέρειες να μην επηρεάζουν την πρόσβαση στα αρχεία.

Τα ίσα δικαιώματα πρόσβασης στα αρχειακά τεκμήρια δεν σημαίνουν μόνο ισότιμη αντιμετώπιση αλλά περιλαμβάνουν αλλά και το δικαίωμα ισοδύναμης αξιοποίησης του περιεχομένου τους.

Οι αρχειονόμοι κατανοούν τις ανάγκες τόσο των ερευνητών που ήδη χρησιμοποιούν τα αρχεία όσο και των εν δυνάμει χρηστών· αξιοποιούν αυτή τη γνώση για να αναπτύξουν πολιτικές και να παράσχουν υπηρεσίες οι οποίες ανταποκρίνονται σε αυτές τις ανάγκες και για να ελαχιστοποιήσουν τις λειτουργικές δυσχέρειες πρόσβασης. Συνδράμουν ιδιαίτερα τα πρόσωπα με ειδικές ανάγκες, τους αναλφάβητους και τους αναπήρους οι οποίοι διαφορετικά θα είχαν σημαντικές δυσκολίες στη χρήση των αρχείων.

Οι δημόσιοι αρχειακοί φορείς παρέχουν δωρεάν πρόσβαση στα πρόσωπα τα οποία επιθυμούν να μελετήσουν τα αρχεία που έχουν στη φύλαξή τους. Αν οι ιδιωτικοί αρχειακοί φορείς επιβάλλουν ένα τέλος εγγραφής, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την ευχέρεια πληρωμής του από τους αιτούντες, ώστε το ποσό χρέωσης να μην αποτελεί εμπόδιο στη χρήση των αρχείων.

Οι χρήστες, είτε επιτόπου είτε από απόσταση, μπορούν να αποκτήσουν αντίγραφα των τεκμηρίων σε διάφορες μορφές, ανάλογα με τις τεχνικές δυνατότητες του αρχειακού φορέα. Οι φορείς δικαιούνται να χρεώνουν ένα λογικό κόστος για την κατά παραγγελία αναπαραγωγή.

Η μερική κοινοποίηση αρχειακού υλικού είναι ένα τρόπος να επιτρέπεται η πρόσβαση όταν ο φάκελος ή το τεκμήριο δεν είναι δυνατόν να διατεθούν χωρίς περιορισμούς στο σύνολό τους. Αν ορισμένες φράσεις ή κάποιες σελίδες ενός αρχειακού τεκμηρίου περιέχουν ευαίσθητες πληροφορίες, αυτές αφαιρούνται και το υπόλοιπο τεκμήριο μπορεί να διατεθεί στο κοινό. Στο μέτρο που αυτό είναι δυνατό, οι αρχειονόμοι δεν αρνούνται να προβούν σε επιμέλεια των τεκμηρίων που ζητούνται, με δικαιολογία τον κόπο που απαιτείται· ωστόσο, αν η επιμέλεια του τεκμηρίου ή του φακέλου αλλοιώνει το νόημά του ή τα καθιστά ακατανόητα, οι αρχειονόμοι δεν την εφαρμόζουν και το υλικό παραμένει κλειστό.

9. Οι αρχειονόμοι έχουν πρόσβαση σε όλα τα προστατευμένα αρχεία και τα υποβάλλουν στην απαραίτητη αρχειακή επεξεργασία.

Οι αρχειονόμοι έχουν πρόσβαση σε όλα τα προστατευμένα αρχεία που βρίσκονται στη φύλαξή τους με σκοπό να τα ευρετηριάσουν, να τα ταξινομήσουν, να τα περιγράψουν και να τα διατηρήσουν ούτως ώστε να γίνουν γνωστά η ύπαρξή τους και οι λόγοι των περιορισμών πρόσβασης. Αυτή η αρχειακή επεξεργασία αποτρέπει το ενδεχόμενο να λησμονηθούν ή να καταστραφούν εκούσια ή ακούσια και συμβάλλει στην ακεραιότητά τους. Η διατήρηση και περιγραφή προστατευμένων αρχείων προάγει την εμπιστοσύνη του κοινού απέναντι στους αρχειακούς φορείς και στο επάγγελμα του αρχειονόμου, καθώς δίνει τη δυνατότητα στους αρχειονόμους να βοηθούν το κοινό να εντοπίζει την ύπαρξη προστατευμένου αρχειακού υλικού, να κατατοπίζεται για το γενικό του περιεχόμενο και να ενημερώνεται για το πότε και με ποιους όρους θα είναι διαθέσιμο. Αν τα προστατευμένα αρχεία έχουν χαρακτηριστεί μη προσβάσιμα για λόγους εθνικού συμφέροντος ή βάσει άλλων διατάξεων που απαιτούν ειδική εξουσιοδότηση, οι αρχειονόμοι συμμορφώνονται με τις θεσμοθετημένες διαδικασίες για να επιτύχουν την πρόσβαση σε αυτά.

10. Οι αρχειονόμοι συμμετέχουν στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων για την πρόσβαση.

Οι αρχειονόμοι βοηθούν τους φορείς τους να καθιερώνουν πολιτικές και διαδικασίες πρόσβασης, κατευθυντήριες γραμμές και καλές πρακτικές για την πρόσβαση και να επανεξετάζουν τα αρχεία για πιθανή διάθεσή τους εντός των νομίμων πλαισίων. Οι αρχειονόμοι συνεργάζονται με νομικούς και άλλους ειδικούς κατά τη διαδικασία λήψης αποφάσεων για το γενικό πλαίσιο και την ερμηνεία των

διατάξεων περί περιορισμού πρόσβασης, τις οποίες στη συνέχεια καλούνται να εφαρμόσουν. Οι αρχειονόμοι γνωρίζουν σε βάθος τα αρχεία, τις διατάξεις για την πρόσβαση καθώς και τις ανάγκες και απαιτήσεις όλων των ενδιαφερομένων· γνωρίζουν επίσης ποιες πληροφορίες έχουν ήδη δημοσιοποιηθεί για το θέμα στο οποίο αναφέρονται τα αρχεία. Οι αρχειονόμοι αξιοποιούν αυτές τις γνώσεις στη λήψη αποφάσεων για την πρόσβαση. Οι αρχειονόμοι βοηθούν το φορέα τους να καταλήγει σε έγκυρες αποφάσεις και σε αποτελέσματα που διακρίνονται από λογική και συνέπεια.

Οι αρχειονόμοι ελέγχουν την εφαρμογή των περιορισμών πρόσβασης, την επανεξέταση των αρχείων για να διαπιστώσουν αν έχουν καταστεί προσβάσιμα και την κατάργηση των περιορισμών πρόσβασης που δεν ισχύουν πλέον.

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Όλοι οι ορισμοί προέρχονται από το International Council on Archives Handbook Series, Volume 7, Dictionary of Archival Terminology, 2nd Edition, Munich: K.G. Saur, 1988, εκτός αν υπάρχει διαφορετική παραπομπή.

Αποχαρακτηρισμός (Declassification). Η άρση όλων των περιορισμών που προκύπτουν από τη διαβάθμιση ασφαλείας πληροφοριών ή φακέλων.

Αρχείο (Fonds). Το σύνολο των τεκμηρίων, ανεξάρτητα από το είδος ή το υπόστρωμά τους, τα οποία παράχθηκαν οργανικά και/ή συσσωρεύτηκαν και χρησιμοποιήθηκαν από ένα συγκεκριμένο φυσικό πρόσωπο, μια οικογένεια ή ένα νομικό πρόσωπο/φορέα στη διάρκεια των δραστηριοτήτων και λειτουργιών τους. [Πηγή: *General International Standard Archival Description*, 2nd Edition].

Διαλογή (Screening). Η εξέταση φακέλων/αρχείων για τον προσδιορισμό παρουσίας τεκμηρίων ή πληροφοριών που υπόκεινται σε περιορισμούς πρόσβασης.

Δικαίωμα στην πληροφόρηση (Freedom of information). Η έννοια ενός νομίμου δικαιώματος στην πρόσβαση στην πληροφορία που περιέχεται στα αρχεία, διάφορη από το καθαυτό δικαίωμα πρόσβασης στα αρχεία.

Δωρεά (Gift). Μια προσθήκη στις συλλογές χωρίς χρηματικό κόστος, η οποία περιέρχεται στην αποκλειστική κυριότητα του παραλήπτη, κατοχυρούμενη συνήθως από ένα συμβόλαιο ή πράξη δωρεάς.

Δωρητής (Donor). Η πηγή από την οποία προέρχεται μια δωρεά.

Εμπιστευτικότητα (Confidentiality). Ιδιότητα εμπιστευτικότητας ή μυστικότητας που αποδίδεται σε ορισμένες πληροφορίες ή τεκμήρια, η οποία περιορίζει την πρόσβαση σε αυτά.

Επιμέλεια (Redaction). Η διαδικασία απόκρυψης ή αφαίρεσης ευαίσθητων πληροφοριών από ένα τεκμήριο πριν από τη διάθεσή του σε κοινή χρήση. [ARMA International, *Glossary of Records and Information Management Terms*, 3rd Edition].

Εργαλείο έρευνας (Finding aid). Ο ευρύτερος όρος που καλύπτει κάθε περιγραφή ή βοήθημα που εκπονήθηκε ή αποκτήθηκε από μια αρχειακή υπηρεσία στη διάρκεια της άσκησης διοικητικού ή διανοητικού ελέγχου στο αρχειακό υλικό. [Πηγή: *General International Standard Archival Description*, 2nd Edition].

Παρακαταθήκη (Deposit). Διαδικασία με την οποία τεκμήρια παραδίδονται σε μια αρχειακή υπηρεσία χωρίς μεταβίβαση της κυριότητας.

Περιορισμός πρόσβασης (Restricted access). Περιστολή της πρόσβασης σε φακέλους/αρχεία ή σε μεμονωμένα τεκμήρια συγκεκριμένου τύπου, η οποία επιβάλλεται από γενικές ή ειδικές διατάξεις που προσδιορίζουν την ημερομηνία διαθεσιμότητας ή τη γενική εξαίρεση από την πρόσβαση.

Πρόσβαση (Access). Η διαθεσιμότητα προς μελέτη φακέλων/αρχείων ως αποτέλεσμα νόμιμης εξουσιοδότησης και ύπαρξης εργαλείων έρευνας.

Προστασία προσωπικών δεδομένων (Data protection). Η νομική προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων όσον αφορά τη συλλογή, αποθήκευση και αυτοματοποιημένη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων σε μηχανογραφημένη μορφή και η κοινοποίηση αυτών.

Προσωπικό/ιδιωτικό απόρρητο (Privacy). Το δικαίωμα προστασίας από την χωρίς συγκατάθεση δημοσιοποίηση πληροφοριών που περιέχονται σε αρχεία/φακέλους και αναφέρονται σε προσωπικά και ιδιωτικά θέματα.

Συμβόλαιο (Deed). Τεκμήριο το οποίο σε πολλές χώρες συντάσσεται ενώπιον μιας συμβολαιογραφικής αρχής και το οποίο, από τη στιγμή που επιδίδεται, ενεργοποιεί μια νομική ρύθμιση ή συμφωνία μεταξύ μερών.

Τεκμήριο (Item). Η μικρότερη διανοητικά αδιάσπαστη αρχειακή ενότητα, π.χ. μια επιστολή, ένα υπόμνημα, μια έκθεση, μια φωτογραφία, μια ηχητική εγγραφή. [Πηγή: *General International Standard Archival Description*, 2nd Edition].

Φάκελος (File). Μια οργανωμένη ενότητα (ντοσιέ, τόμος κ.λπ.) τεκμηρίων συγκεντρωμένων είτε από τον παραγωγό τους για τρέχουσα χρήση είτε στη διαδικασία ταξινόμησής τους, επειδή αφορούν το ίδιο θέμα ή την ίδια δραστηριότητα. Ο φάκελος είναι συνήθως η βασική ενότητα στο εσωτερικό μιας σειράς. [Πηγή: *General International Standard Archival Description*, 2nd Edition].

Χαρακτηρισμός (Security classification). Ο περιορισμός πρόσβασης και χρήσης φακέλων/αρχείων ή πληροφοριών που περιέχονται σε αυτά ο οποίος επιβάλλεται από μια κυβέρνηση για λόγους εθνικής ασφάλειας. Οι σχετικοί φάκελοι/αρχεία ή πληροφορίες αναφέρονται ως απόρρητοι φάκελοι ή απόρρητες πληροφορίες.

Απόδοση κειμένου από την αγγλική και γαλλική έκδοση: Νέστωρ Μιχαμίδης